

ELU LÄBI ELU

Oma mõtteid elust jagasid Võru 1. Põhikooli lõpuklassi õpilased (vasakult): Lisanna, Liis, Helle, Kristi, Anett, Katre, Rainer, Denis, (taga) Liisi ja Raido.

Foto: JOOSEP AADER

Iga järgmine põlvkond on tegelikult targem ja nutikam kui eelmine

Kaile Kabun

Kui tänavuste Võru 1. Põhikooli lõpetajatega kohtuma läksin, meenusid mulle need asjad, millest ma umbes nii vanalt mõtlesin. Selles puntras olid kindlasti mõnusad n-ö moekaabad, mida võis ainult defitsiidile ligipääsejate seljas näha; siis, ma usun, mõni loetud noorte-romaanist silmad, suu ja südame saanud positiivne poisskangelane ning ju veel muud sellelaadset. Naljakas, aga selles eas ilmselt vältimatu tegelikult. Ja olen üsna kindel, et mind ja klassikaaslast ei kannustanud nüüd aktuaalne deviis: ma pean hoolsalt õppima, et elus hakkaks minema. Edukaks käekäiguks ettevalmistus polnud nii oluline: küllap süsteem igaihe ikka varem või hiljem paika raputas.

Tõenäoliselt uitavad ka praeguste 16aastaste mõtted samu radu, aga neil on elluastumiseks kindlasti parem koolitus, küllalt küpsed mõtted — ja loodetavasti ka teod, nii mõtlesin ma juba pärast kohtumist. Ei usu, et mulle ainult tundus nõnda, küll aga võib olla, et selliseid poisse-tüdrukuid ei jagu igasse kooli ja klassi. Olgu kiituse kinnituseks jutuaajamise läbilõige ehk päevakohaselt referaat.

Kelleks siis saada? Ju pole suur ime, et praegusajal mõeldakse kõige enam juristi, advokaadi ning ajakirjaniku elukutsest, need vähemalt tunduvad tulusad. Aga paar-kolm tüdrukut tunnistasid, et on mõelnud ka arsti ametile ja psühholoogiks saamisele. Neile, kelle haridustee lõpeb põhikooliga, ei osanud noored jälle muud tööd pakkuda kui koristamine ja taksojuhtimine.

Oluline on nii südamelähedane töö kui ka selle eest saadav tasu. Kõigile, kes erksa pilguga ringi vaatavad, on selge, et üksi olles võib ju veel virelda, aga kui lapsed majas, peab seal raha ka olema. „Tänapäeva ühiskonnas on raha

väga tähtis. Kui toime tulla on raske, pole mõtet pere loomisele mõelda,” ütles Denis veenvalt. „Seda pole ju vaja, et lapsed peavad nälgima ja teistest viletsamad olema,” lisas Liisi.

Tegelikult kiitsid kõik üksmeelse üminaga pere loomise heaks — aga mõistagi tulevikus, kui jalad juba all. Enamik arvas, et peres piisab ühest-kahest lapsest. „Ülevalpida-mine ju maksab,” lausus Rainer muiates. „Rohkem on juba liiga palju, lärmakaks läheb,” ütles Helle. „Kui vanemate tähelepanu ei jagu, kasvavad lapsed ülekatte.” Oli ka neid, kes tunnistasid, et tore oleks, kui neil oleks veel üks õde või vend, aga mõni leidis ka, et hea on, nagu on, privaatsust niigi napib.

Halb ei ahvatle. Koolielu ja vaba aja korraldamise üle saab alati nuriseda ja ega seda aega vist tulegi, kui igauks võiks öelda: jah, tunniplaan on imeliselt paigas ja pärast kooli pakutakse ka väga lahedat tegevust. Vestluskaaslased ütlesid näiteks, et nad tahaksid tegelda jooga, mägironimise ja vibulaskmisega. „Ekstreemseid asju võiks rohkem olla,” lausus keegi seiklusjanuselt. Huvitegevust ikka jätkub, noogutasid kõik, ent ringid on üsna ühte masti.

Aga kohe selgus ka, et ega vaba aega eriti ripakile jäägi, sest õppida on nii palju. Nii mõnigi peab ühe või teise aine osakaalu tunniplaanis liiga suureks. Miks mitte juba varem spetsialiseeruda, tegi keegi ettepaneku. „Kui näiteks mõnel ikka ei ole reaalinete peale antenni, siis poleks tal nii raske,” põhjendas Helle.

1. põhikoolis narkootikume ei liigu, kinnitasid üheksandikud. Aga kelle asi on üldse hoolitseda selle eest, et laps õigelt teelt kõrvale ei kalduks — kodu või kooli? Vanemad peaks selle ikka kodus paika panema, mida võib ja mida ei või

teha, ja lapsed ise ei tohiks lasta end halbadest välisteguritest mõjutada, arvasid õpilased. Jäi raudkindel mulje, et mu vestluskaaslased ei lase ka.

Mis on need välistegurid? Näiteks sõbrad jutumärkides. Noored pakkusid välja, miks mõnest lapsest saab prügikastide ümbertõuka-ja, laiaja ja laaberdaja: kui koolis ja kodus ei õnnestu muidu silma paisata, kui tähelepanu ei jagu, siis käitatakse nii, et see oleks kindlustatud; mõni saab jälle sellised sõbrad, kes vaatavad talle viltu, kui ta on teistmoodi. Täiskasvanute allakäiku põhjustavad aga töötus ja eluprobleemid. Kõik välistasid, et nendega võiks nii — kõige halvemini minna. Denis võttis kategoorilise „ei” mõtlikult tagasi ja lisas varatargalt, et tegelikult ju ei tea, mis tulevik võib tuua.

Vestluskaaslased arvasid, et nad ise suudavad küll ka teistest erinevat aktsepteerida ja et nende klassis kiusamist-mõnitamist eriti ette ei

tule. „Ma arvan, et see oleneb klassivaimust,” põhjendas Kristi. Üldse olevat kirikukoolis rohkem ühtekuuluvustunnet kui nii mõneski teises koolis. „Meil ei ole nii palju vägivalda,” lausus Katre. Vägi vald aga saab alguse kodust, olid kõik ühel nõul.

Poliitika on plekiline. Et sõbrad ja suhted on üheksandikele olulised, selgus ootuspäraselt eelmist teemat puudutavatele küsimustele sadanud vastustest, millest suurt osa kinni püüda ei õnnestunudki. Aga mis veel on tähtis? Tervis, perekond, haridus. „Usk enesesse,” lisas Liisi. Ka raha, mis aitab silmaringi laiendada ja reisida.

Kolm vestlusringis osalenud poissi kinnitasid ka, et ei kavatse sõjaväest kõrvale hoida. Kui kutsutakse, tuleb minna, mingit sahker-mahkrit ei hakka nad sellepärast küll tegema.

Hurjutada said noortelt poliitikut. „Lubatakse mõttetusi, aga mitte midagi ei täideta,” ütles Anett ja see võtabki kõigi mõtted hästi kokku. Seepärast tunduvad ka valimisplakatid ja -kampaniad neile jubedad.

Ajalehed on põhikooliõpilastele-

gi hea infokanal, aga nad heidavad meediale ette mõtlematust, kui manipuleeritakse teistsuguste inimestega — lähiminevikus tekitas näiteks ebatervet elevust Arnold Oksmaa —, ja tüütut kollast infot, millega pole midagi peale hakata. „Mis poliitik hommikul teeb, see on lehtedes,” torises Helle.

Eesti elu läheb kõigile korda, teatakse ka saavutusi, mis tulnud spordi vallas ning muudel rinnetel. Ent küsimusele Euroopa Liiduga ühinemise kohta kõlas vastus: oleme vastu. „Alles saime ühest liidust lahti,” näitas Rainer, et minevikku mäletatakse, ja repliiki saatsid nõustuvad noogutused. „Eesti kaotab enda, kultuur ja keel kaovad,” lausus Lisanna mõtlikult.

Vahetunnikell pani kinganinad ukse poole nihkuma. Kui järgmine tund on kehaline kasvatus, siis peab eriti kiirustama, et ühed rõivad teiste vastu vahetada. Kolmveerand tunniga elu lahti ei räägi. Mõned küsimused jäid lausa keelele, näiteks: kas mõni on valmis ka põllupidajaks hakkama ja kas maaelul on tulevikku. Aga küllalt tõenäoline, et keegi neist kirjutab sellest ajakirjanikusulega kunagi ise, miks mitte kas või Võrumaa Teatajas.

Võru 1. Põhikool saab neil päevil 210aastaseks.

Foto: KAIDO JAKOBI